

“El canvi climàtic és una discreta qüestió ecològica, un considerable problema ambiental i un trasbals socioeconòmic molt seriós.”

Ramon Folch, socioecòleg

Sostenibilitat i disseny

Reduir el consum de bosses de plàstic: Un gest quotidià a favor del medi ambient.

Els catalans generem anualment uns 4,3 milions de tones de deixalles municipals, una xifra que està creixent any rere any paral·lelament al creixement de la població de Catalunya. Però també, cada vegada més, separem aquests residus domèstics per ser reciclats. No obstant aquesta tendència, un dels objectius que s'ha marcat aquest Govern és reduir la generació de residus per càpita en un 10% d'aquí a l'any 2012. Amb aquesta voluntat es fa necessari aprofundir en la seva solució des d'altres perspectives, principalment mitjançant les polítiques de prevenció i de reutilització que ja estem desenvolupant.

Amb tota seguretat, un dels elements més representatius de l'augment substancial de la generació de residus és la bossa de plàstic d'un sol ús, i la seva manera de distribució. La bossa de plàstic s'ha convertit en un símbol de la societat de consum i ahora en paradigma de la cultura d'usar i llençar, del consum sense control. No ens pot deixar indiferents que els catalans consumim uns 14 milions de bosses de plàstic cada setmana. La realitat és que 9 de cada 10 bosses tenen una vida útil relativament curta, sovint restringida al trajecte des del comerç que la dispensa fins al domicili del consumidor, és a dir, qui l'agafa. Si tenim en compte que només es reutilitza el 15% de les bosses que es distribueixen, és evident que l'ús que se'n fa és poc eficient. I contaminant, ja que no hem d'oblidar que una bossa de plàstic pot necessitar fins a 150 anys per descompondre's de manera natural.

Alhora, si ho valorem des d'una perspectiva de producte, la bossa de plàstic és un derivat del petroli, i es consumeixen recursos i energia per produir-la. És a dir, que té un cost determinat per al productor i que assumeix el consumidor de manera indirecta. A més, al final de la seva -curta- vida útil, la bossa torna a necessitar d'un cost determinat, el de la seva gestió i eliminació, i aquesta és una despesa econòmica que, avui dia, assumim el conjunt dels ciutadans.

En aquests moments, veiem necessària una reflexió decidida que ens permeti trobar una solució adequada i correcta. Diverses són les fórmules que ja es poden aplicar actualment, però no podem perdre de vista els fonamentals conceptes de reduir, reutilitzar i reciclar. I amb aquesta visió, per seguir millorant i minimitzant l'impacte que generen les activitats humanes, continuem treballant en tots els àmbits, sense perdre de vista que el primer pas és el de la prevenció. Per aquesta raó el Govern de Catalunya ha aprovat la creació d'una comissió de treball que haurà d'elaborar un seguit de propostes d'actuació que ens permetin trobar les millors solucions per substituir el sistema de distribució gratuïta de bosses de plàstic d'un sol ús. Aquesta comissió està formada per representants del Govern amb responsabilitats en els àmbits empresarial i mediambiental, així com per entitats ecologistes, de consumidors, comercials i industrials. Les decisions consensuades per aquesta comissió de treball hauran de tenir uns objectius clars: reduir de manera efectiva el consum de bosses de plàstic en un 30% per al 2009 i un 50% per al 2012. I una altra vegada, la solució per arribar-hi es basa en l'acció individual tot i que, des de les institucions, hem de seguir conscienciant i sensibilitzant a la ciutadania sobre la necessitat de fer un ús sostenible d'un producte domèstic tan habitual com aquest. Així mateix, des del Departament de Medi Ambient i Habitatge, per mitjà de l'Agència de Residus de Catalunya, estem treballant per formalitzar acords voluntaris amb el sector de la distribució alimentària catalana i estatal, que és un dels grans distribuïdors de bosses de plàstic del país. De moment, s'han signat convenis de reducció de consum amb un dels principals grups de supermercats de Catalunya i amb l'associació de farmàcies XarxaFarma, en els quals també hi ha participat la indústria productora de plàstic i una entitat que promou el reciclatge d'aquest material. No obstant això, seguim apostant per un conveni d'abast estatal en aquest sentit.

A la resta del món, també trobem exemples que van en aquest sentit: diversos països en són capdavanters com Austràlia, Irlanda, França i la Xina. En d'altres casos, com a Alemanya, es fa pagar un impost a aquells ciutadans que superen un determinat límit de residus. Però a Catalunya hem de ser capaços de trobar les millors solucions adaptades al nostre país i als seus ciutadans. Des del Govern hem d'encaminar-nos a reduir la generació de residus, i aquest és un compromís pel qual necessitem la complicitat dels consumidors i la corresponsabilitat i col·laboració d'aquelles empreses relacionades. No obstant això, el primer pas comença per un mateix, amb un esforç mínim, un gest que, sense adonar-nos-en, podem convertir en quotidià, i que de ben segur repercutirà en la millora de la qualitat del nostre entorn.

Francesc Baltasar i Albesa, Conseller de Medi Ambient i Habitatge.
El Periódico de Catalunya, 8 de març de 2008.

ESDi el dia

► **Dissenyant, del vertex al vòrtex.** El 7 de juliol, el Carlos Jiménez, cap del departament de Producte i Interiorisme, va portar a terme una conferència dins del Mes de Disseny per al reciclatge, organitzat per l'Agència de Residus de Catalunya. L'acte va comptar amb la presència d'altres ponents reconeguts, com l'Anna Povedano, de la UB, i en Javier Peña, expert en materials i professor de la UPC.

► **Ecoedició. Parlament 2009.** En Joan Marín va participar, en representació de l'ESDi, en el 2on Parlament d'Ecoedició de Barcelona, que es va dur a terme el 9 de juliol de 2009 a la fundació Palo Alto. L'investigador del departament de Producte i Interiorisme va destacar la importància de la recerca en ecodisseny i el paper fonamental que té la universitat en la sensibilització de la societat vers temàtiques ambientals.

► **Lo 1º es lo 1º. Creativitat social per al desenvolupament local.** En Carlos Jiménez i en Joan Marín, membres del departament de Producte i Interiorisme, van participar com a ponents al seminari que va tenir lloc del 22 al 25 de juliol del 2009 al Centre Atlàntic d'Art Modern (CAAM) de las Palmas de Gran Canària. El seminari, al que van assistir prop de 200 persones, va apropar-se -des d'una perspectiva transversal- al valor estratègic que l'Art i el Disseny poden jugar en els processos de desenvolupament comunitari sota criteris de sostenibilitat.

► **IV CampusGuía. Creativitat social i desenvolupament local sostenible.** Durant la darrera quinzena de juliol es va celebrar a Santa María de Guía (Gran Canària) la quarta edició del CampusGuía, un esdeveniment encaminat a identificar i abordar, des de la investigació, la innovació i la creativitat, problemes-solucions reals presents en el territori, sota criteris de sostenibilitat. La representació de l'ESDi en l'organització comptà amb en Carlos Jiménez, professor i coordinador de la Unitat de Producte i Interiorisme, com a Director del Taller d'Ecodisseny. Amb ell, el Joan Marín, investigador de la Unitat, com a responsable de la implantació de projectes. Durant dues setmanes, els alumnes van poder conèixer de primera mà les particularitats de l'entorn local per després plantejar, des d'una visió transdisciplinària, projectes de recerca destinats a abordar necessitats específiques vinculades amb el territori.

Notícies destacades

"La crisi econòmica ens està ensenyant que podem prescindir de les nicieses humanes"

Luis Jiménez Herrero, director del Observatorio de la Sostenibilidad en España (OSE)

12 de maig de 2009. El Mundo

L'OSE és un organisme fundat per conveni entre el Ministerio de Medio Ambiente, la Fundación Biodiversidad i la Universidad de Alcalá que, des de la seva creació fa quatre anys, s'ha convertit en un referent pels seus informes sobre el medi ambient, l'economia i la societat. L'últim fòrum de l'OSE versà sobre la necessitat de fer més eficient el parc d'habitatges espanyol.

Què guanyaríem rehabilitant vivendes per fer-les més eficients?

El desenvolupament urbanístic s'ha de reconduir, i no a base de construir més, sinó de reconstruir, de rehabilitar. S'ha d'aprendre a construir ciutat, fer teixit urbà, amb cohesió social, amb integritat cultural, seguint el model de ciutat compacta mediterrània, amb millors condicions per a que el metabolisme urbà, els fluxos de matèria, energia i d'informació s'articulin millor.

Què opina d'aquesta crisi que patim?

Es tracta d'una crisi de valors de la civilització occidental que és el que ha portat a plantejar-se si estem en una crisi sistèmica, és a dir, en una crisi del sistema global. En tot cas, la part ambiental és molt significativa, perquè això ens porta a posar de manifest que el sistema econòmic no respecta els límits establerts.

Diu vostè que el sistema econòmic no respecta els límits, però el lliure mercat posa el crit al cel quan se li recorda que el creixement té un límit!

S'ha de desterrar la mania pel creixement. El sistema econòmic és un subsistema dins de l'ecosistema global i, per tant, no pot créixer indefinidament, perquè està a dins d'un sistema planetari que mai creix, només evoluciona, té límits. El que ha d'entendre la nova economia és que per sobre de les lleis del mercat estan les lleis de la natura. L'economia depèn en el medi ambient i no pot transcendir de les lleis en què es basa, que són les lleis de la termodinàmica i la conservació de la matèria; la llei de l'entropia i la degradació de l'energia; i la lògica de que en el món natural no existeixen els residus. Per això es desenvolupa el concepte d'ecologia industrial, que advoca per la biomimesi, per imitar els cicles naturals i els cicles de la producció industrial siguin tancats com aquests.

Però l'economia mai mesura els béns i serveis que presta la natura, com ser l'abocador dels residus del sistema industrial.

De fa temps que sabem que s'han d'integrar els comptes ambientals amb els econòmics. Es pensa que un augment del PIB ens porta al desenvolupament, però si descomptéssim el desgast del capital natural i els costos de contaminació veuríem que el desenvolupament és molt menor del que ens diu la comptabilitat nacional. El PIB marca coses errònies, com els accidents de trànsit. La OCDE ha proposat un projecte, 'Beyond GDP' (més enllà del PIB), per a crear un nou indicador sintètic que mesuri el progrés, que és quelcom més ampli i que integra elements de satisfacció humana.

Sempre hi ha aquell qui diu que si creixem menys tornarem tots a les caveres...

És un argument passat. La crisi econòmica ens està ensenyant que podem prescindir de les nicieses humanes, de molt consum superflu, opulent i innecessari que no aporta ni major benestar ni més felicitat. Prescindint d'això tindríem molts més recursos disponibles per a un altre tipus de necessitats més reals, més solidàries amb la resta del món i amb el futur.

Llavors canviar a un mode de vida sostenible no significa viure pitjor?

No necessàriament. No s'ha de tornar a les caveres. Es tracta de viure d'una altra manera, amb altres criteris. Es tracta d'adoptar una economia molt més competitiva i eficient amb menys intensitat en matèria i energia, menys intensiva en carboni i, inclús, una economia menys intensiva en territori. Amb la desmaterialització de l'economia podem fer més i millor amb menys recursos naturals, amb menys impacte ambiental i amb menys contaminació. S'ha de desvincular el procés econòmic de l'impacte ambiental, amb una producció més neta i un consum més racional.

És el 'Green New Deal' del que parla Obama?

Estic convençut que es pot parlar de grans jaciments d'ocupació verda a Espanya. L'economia moderna anirà cap a tecnologies ambientals que evitaran costos ambientals i càrregues per al futur. Les energies renovables són un gran exemple perquè no només fan front al canvi climàtic, sinó que estalvien divises gastades en importar petroli, redueixen la dependència de l'exterior i generen ocupació local. Hi ha molt a fer en l'economia incidint en la ocupació verda.

03/09/09

Dinou empreses repeteixen en el Dow Jones de Sostenibilitat 2009 (DJSI), que premia les bones pràctiques en Responsabilitat Corporativa de les empreses. Aquesta presència es compon de: Abertis, Acciona, ACS, Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, Banco Santander, Critería CaixaCorp, Enagás, Endesa, FCC, Gamesa, Gas Natural, Grupo Ferrovial, Iberdrola, Iberia, Inditex, Indra, Red Eléctrica, Repsol i Telefónica. Aquesta última ocupa la primera posició en el sector de les telecomunicacions. EUROPA PRESS

10/07/2009

El G-8 vol reduir el CO2 un 80% per a 2050. La Xina i l'Índia es mostren escèptiques i diuen que els EUA i la Unió Europea no ajuden prou per invertir en energies netes. LA MALLA

07/05/2009

La cadena d'hipermercats Alcampo ha posat en marxa un pla de reducció pioner de bosses de plàstic que té com a objectiu deixar de consumir més de 50 milions de bosses, la qual cosa evitaria generar 250 quilos de plàstic i l'emissió de 220 tones de CO2 a l'atmosfera. A través de la campanya es pretén conscienciar els clients i els empleats "de la necessitat d'un consum responsable de bosses de plàstic i de la importància que té omplir-les correctament per evitar la generació de residus perjudicials per al medi ambient". EUROPA PRESS

24/04/2009

Aplicar estratègies de desenvolupament sostenible en el sector hotelier van més enllà de la millora del medi ambient. Aquestes mesures suposen un considerable estalvi econòmic a llarg termini, com ja coneix la cadena hotelera Sol Melià, pionera en el seu sector en tenir un departament responsable del Desenvolupament Sostenible. HOSTEL TUR

Disseny sostenible

Les cimeteres catalanes aprofiten els residus per estalviar combustibles fòssils.

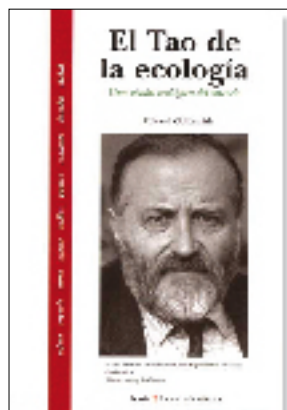
Aquesta és, almenys, la experiència de la planta de Cemex a Alcanar (Baix Ebre). De fa un temps ençà, s'estan empleant les pellofes d'arròs rebutjades dels camps propers. Aquest tipus de biocombustible substitueix el 5% de la energia fòssil i s'emeten 10.000 tones de CO2 menys. Es calcula que amb tota la biomassa que es produeix a les comarques properes en un any, la fàbrica tindria suficient energia pel seu funcionament durant el mateix període, tot i que existeixen mancances de gestió i de creació d'aquests circuits, per aprofitar els residus d'una indústria convertint-los en matèria prima o energia per a una altra.

Actualment, aquesta empresa ha obtingut una autorització del Departament de Medi Ambient per a utilitzar com a combustible el material que s'obté en una planta de reciclatge a partir de diverses fraccions de residus municipals -enerfuel- que es componen de plàstic, cartró, paper i restes tèxtils. Aquesta prova pilot, d'un any de durada, permetrà verificar els avantatges d'utilitzar un material obtingut de la recuperació de diverses fraccions d'escombraries per a la creació d'energia sense l'ús d'hidrocarburs, aconseguint, a més, que aquests residus no vagin a parar a l'abocador.

Un llibre

El tao de la ecologia. Una visión ecológica del mundo.
Goldsmith, Edward. Editorial Icaria. 1999.

El Tao de l'ecologia és el resultat d'una llarga reflexió per establir una nova visió del món. L'autor acompanya als lectors en una trajectòria rica d'estímul i reflexions originals amb aquesta obra considerada la culminació del seu pensament. Ésser humà i natura com a elements harmònics d'una relació actualment deteriorada, l'actual insostenibilitat del nostre desenvolupament econòmic, la presumpta objectivitat de la ciència i el caràcter únic de la natura com a procés, entre d'altres, ofereixen elements per a analitzar des d'una altra òptica la nostra relació amb el món que ens rodeja. Aporta una crítica radical a la modernitat en la que estem immersos, i el seu principal paper és legitimar i racionalitzar el desenvolupament econòmic i el progrés. Una lectura innovadora i indispensable del tot fascinant.

Edward Goldsmith (1928-2009) va ser un ecologista de prestigi internacional, no només per la seva recerca científica, sinó sobretot per les lluites que ha portat a terme en el front ecològic i social. En 1991 se li va concedir el II Premi Nobel Alternatiu -Right Livelihood Award. Va ser fundador de la revista The Ecologist al 1970, de la que va ser editor durant més de 20 anys. El seu compromís polític el va portar a fundar el People's Party, que va ser el precursor del Green Party anglès. A Catalunya, Alternativa Verda va fer seva bona part del seu llegat polític.

Propers esdeveniments

16/09/2009

Dia internacional de la preservació de la capa d'ozó. Dia instituït en 1995 per les Nacions Unides per a sensibilitzar sobre aquest problema a la opinió pública.

16/09/2009

2026.cat: Sessió de debat sobre la governança. El Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat està realitzant un procés participatiu per completar l'elaboració de l'Estratègia per al Desenvolupament Sostenible de Catalunya. Aquesta sessió sectorial estarà dedicada a la Governança, i és precisament un debat on les aportacions dels governs locals poden ser molt importants.

01/10/2009

Exposostenible. Primer saló andalús de desenvolupament sostenible, organitzat per IFECA. Contribuir a donar a conèixer el nou escenari global, debatre sobre què fer i com portar-ho a terme i recollir el protagonisme del teixit empresarial andalús com a palanca per al canvi, són alguns dels reptes del Saló Andalús de Desenvolupament Sostenible.